

МОТИВАЦИЈА У ПРОЗИ ПЕТРА КОЧИЋА

Из дана у дан нам се дешава да доносимо закључке напречац, не сагледавајући све чињенице, не трудећи се да допремо до оних о којима судимо и откријемо шта се то заправо крије иза наизглед чврстих оклопа.

Читајући Кочићева дјела откривамо како је живот вјечити маскенбал са промјенљивим звањима, које својим маскама настоје да заштите себе од других или пак друге од себе. Тајанствени лик протје буди нашу знатижељу и тјера нас да истражујемо мотиве његове параноичности. И што више улазимо у тај лик, више препознајемо себе, толико пута изневјерене од других, некада толико усамљене и доведене до суза. Јер, шта се може очекивати од човјека који је изгубио вјеру у све и свакога, који је толико пута био повријеђен да су његова осјећања отупила или су усмјерена ка јединим правим човјековим пријатељима, животињама. Одакле нам онда право да судимо када смо ми допринијели „страдању” других, њиховој пропасти. У касне ноћне сате, када ми сањамо слатке снове, ти људи, као и наш прото, на својој кожи осјећају муке промашеног живота ускраћеног за било који вид радости, забаве. Људи – судије, најокрутније занимање које младе и лијепе људе као што је Мргуда, тјера да живе у сталном страху. Оно чувено: „Шта ће људи рећи?“, представља њену једину мисао. Завист „поштене” околине толико је боли, али и истовремено побуђује њен пркос који није у стању да се носи са туђим „погледима”. Чему још може да води потискивање осјећања, бјежање од оног што је у нама и што сваког часа може изаћи на површину!

Борба против нас самих имаће још погубније посљедице, јер ми не треба да узимамо улоге веће од оних које нам припадају.

Неда Черкета, III2

КИША

Ово није шапат,
већ говор кише.
Кроз отворен прозор
улази мрак у моју собу.
Мукло и тупо.
И док пљушти све јаче и више
не плачем ја то, драги,
то је само говор кише.
И ове мрље на папиру
нису од суза
већ од сланог мора бескраја.
Хрлим на крилима ноћи
и моја сијенка је изнад твог
узглавља.
Обавијам се око твојих снова
као незнанац с добром намјером.
Ал` оно што видим
је поразно за мене
и руши сва моја хтијења
и добре намјере.
Туп ударац
и пад сломљених крила.
Не осјећам ништа више.
И док мислиш кроз сан
да ја шапћем,
знај,
то је само говор кише.

Невена Милашиновић, IV9

ПТИЦЕ

Невини гласови
урлају у тами,
Са грана се чују
иза лишћа скривени.
Тако их је много
не можеш их познати.
Ехо је све јачи!
Гласови у планктону
пред очима се шетају
невидни, непримјетни.
Нерви у листовима
полако се губе,
остају празнине
остају рупе.
Тако јака, тако јасна
бол је у дубини гласа.
Стојећи на листу који пада
ношени дахом, лебде.
Све ближе су дну
све даље од нас;
Стигли су, даље не могу.

Душица Бегућ, III3

ДАХ

Гледа у гомилу
очима мртвим
не вјерује, не осјећа.
Стазама се њише
све дубље, све ниже.
Држи се за метал,
прстима прича.
Колико још дуго
треба да забавља?
Као повјетарац
на границу да враћа.
Сузе у времену
једном нестаће
када му кажу
да беспомоћан је.
Окружен мртвима
опасно, али неодољиво
спојиће се с њима.
Пловећи у пламену
вјечитог постојања.

Душица Бегућ, III3

ОРИГАМИ

Сто.
 На њему: хартија, маказе, љепило.
 Положила сам руке на сто.
 У једном тренутку учиниле су ми се
 тако тешке, као да нису моје.
 Узела сам хартију. Пажљиво је савила.
 Онолико пута колико сам мислила
 да је потребно. И превише.
 Узела сам маказе.
 И одрезала сувишне дијелове.
 Опс! Превише сам засјекла.
 Тамо гдје највише боли.
 Ма, ништа зато. Сада ћу ја то залијепити.
 И нико неће примјетити. Знам.

Одједном су моји прсти
 постали: спретнији, вјештији, окретнији.
 Лакши.
 Испод њих
 папир је почео чудно да се обликује,
 мијења боје,
 смањује се и повећава, онако како сам ја
 то жељела.
 Била сам задовољна.
 Завршила сам посао.
 Руке су ми остале упрљане љепилом.
 Опрала сам их.
 На крају сам поново, пришла столу.
 Испред мене је стајала
 једна савршено обликована
 папирна фигура.
 Само што она није била од папира,
 већ од моје душе.

Невена Милашиновић, IV⁹

ИЛУЗИЈА I

(Разговор са Миланом Ракићем)

Ћути! Пусту да душа моја полаганом свира
 пјесму умрлих народа и живот пропалих снова;
 пусти је нек види чим је живот дарива
 и шта јој доноси истине бора нова.

Ћути, пусти је нек сања пропале идеале,
 и наслони главу на раме лажне славе,
 пусти је нек буди нестале зоре
 и моли за оне који лажно воле.

Сачекај! Допусти да савршено плаче
 да сама љуби нељубљене жеље,
 нек осјети занос подмукле дражи
 и мир свој вјечито тражи!

Не брине спознаће и она једном
 незнање немо крвавих уздаха
 и чекаће да к'о и ти умре смјело
 на црном пољу румених љиљана.

Онда је потражи! И реци јој гласно
 да музика њена опија страшно
 дубине без лажне, сурове наде
 а онда ћеш и ти, сазнати тугу
 шта умрле душе вјечито раде!

Светлана Мршић, III⁵

„СВЕ ЈЕ САМО СИМБОЛ ШТО ТИ ВИДИ ОКО” (В. ИЛИЋ)

Симбол, знак који се флуидно прелива преко свог основног значења. Као сјенку осјећамо, видимо, чулно спознајемо и доживљавамо, али сваки пут другачије, изнова. И тада та спознаја, пролазећи кроз вртлог наше неукротиве душе, долази на крај тунела, који бљеском одзвони у нама. До бити, суштине, до почетка краја.

Цвијет, земља, небо, планета, универзум, све је само оруђе кроз које се гледа, кроз које је Артур Рембо долазио до „водених суноврата”, „величанственог хаоса”, „вртлога и струја” да би дошао до „азурних обала”. Јер: „Пјесник постаје видовит помоћу другог, огромног, смишљеног растројства својих чула. Свим облицима љубави, патње, лудила он истражује сам себе.” (Из писма А. Рембоа свом професору књижевности, 1871) Пјесник, као посредник, износи истине из себе, из свијета само њему знаног. Он се бори против стерилног духа оних који имају само један циљ. Слобода, неукротив прохтјев, као птица лети међу црним облацима у нади да ће доћи до Сунца, до озарености. Албатрос који „малочас величанствен и прекрасан”, сад је „смешан и јадан”. Он, као пјесник, са висине гледа на морнаре на палуби. Јер, висина је та која омогућава да докучи спознаје које морнари „с глувљим мозгом него детета” не схватају. Али оно што је за дивљење, у свијету људском, малограђанском као „мраз јалов”, спутава га, чини смијешним и издвојеним. Све је у ствари само варљива пјесма која може да извуче нит тананих осјећања прекривајући тако, као вео, наш израз лица, ту „чудну шминку”. Јер све што видимо и што наше људско око опази, само је „шума симбола” исткана као огледало кроз које гледамо и осјећамо, као храм на чијем олтару се налази сјај и суштина ствари: „Јер бог је помало све што зари.”

Милица Чвокић III⁵